

Beleidsdocument
maatschappelijk verantwoord beleggen
van
Stichting Pensioenfonds Campina

Behandeld en vastgesteld in het bestuur op

22 juni 2022

Inhoudsopgave

1.	Inleiding, overtuigingen en uitgangspunten	2
1.1	Inleiding	2
1.2	Overtuigingen	2
1.3	Uitgangssituatie	2
2.	Wettelijk kader en toezicht	3
3.	Governance	5
4.	Beleggingsovertuigingen	7
5.	Integratie van maatschappelijk verantwoord beleggen	8
5.1	Instrumentarium	8
5.2	Betrokkenheid ('engagement')	8
5.3	Positieve selectie ('screening')	9
5.4	Uitsluiting ('negative screening')	9
5.5	Impact beleggen	10
5.6	Manager selectie & evaluatie	10
5.7	Passieve indexbeleggingen	10
5.8	MVB-rating van vermogensbeheerders en beleggingsfondsen	11
5.9	Green bonds	11
6.	Monitoring en evaluatie	12
7.	Communicatie en rapportage	13
	Bijlage 1: Lijst van uitgesloten landen	14
	Bijlage 2: Lijst van uitgesloten sectoren	15
	Bijlage 3: Lijst van uitgesloten ondernemingen	16

Revisiehistorie	Toelichting
22-06-2022	Update MVB-beleid i.v.m. uitbreiding lijst van uitgesloten sectoren
20-10-2021	Vaststellen MVB-beleid

1. Inleiding, overtuigingen en uitgangspunten

1.1 Inleiding

Stichting Pensioenfonds Campina voert als ondernemingspensioenfonds de pensioenregeling uit van (oud-) werknemers die uiterlijk op 31 december 2008 in dienst zijn getreden bij (de rechtsvoorgangers van) FrieslandCampina Nederland. De beleggingsdoelstelling is om via het beheer van het vermogen de nominale pensioenverplichtingen voor de deelnemers na te komen. Daarnaast heeft het pensioenfonds de ambitie om voorwaardelijk toeslagen te verlenen op de pensioenaanspraken en -rechten van gewezen deelnemers ('slapers') en pensioengerechtigden¹.

Voor de deelnemers is het van belang dat in het beleggingsbeleid ook overwegingen worden meegenomen die zij belangrijk vinden, waardoor zij niet alleen het verwachte pensioen ontvangen, maar ook weten dat wordt belegd met respect voor mens en milieu en dat rekening gehouden wordt met de lange termijn risico's van klimaatverandering.

1.2 Overtuigingen

Het is de visie van het bestuur dat - daar waar verantwoord beleggen bijdraagt aan deze lange termijn beleggingsdoelstelling - het integreren van verantwoord beleggen in het beleggingsbeleid onderdeel is van de verantwoordelijkheid van het pensioenfonds. In de verklaring inzake beleggingsbeginselen is dan ook opgenomen dat maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB) een integraal onderdeel vormt van de beleggingsuitgangspunten. Milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur zijn onderdeel daarvan.

Pensioenfonds Campina heeft de overtuiging dat het toepassen van integratie van verantwoord beleggen op de lange termijn neutraal tot positief bijdraagt aan het risico/rendementsprofiel van de beleggingsportefeuille. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt dan ook bewust rekening gehouden met duurzaamheidsrisico's en -kansen die invloed kunnen hebben op risico en rendement, en met risico's dat landen, sectoren en ondernemingen waarin wordt belegd een negatieve impact hebben op duurzame ontwikkeling.

1.3 Uitgangssituatie

Het beleid voor maatschappelijk verantwoord beleggen volgt uit het strategisch beleggingsbeleid en bij de uitwerking daarvan wordt rekening gehouden met de van toepassing zijnde beleggingsovertuigingen.

Het pensioenfonds ziet het ontwikkelen van het MVB-beleid als een iteratief proces, waarvan het eindpunt nog niet is bereikt en gedurende het proces kan dit beleid en de doelstelling worden aangescherpt. In een separaat stappenplan wordt uitgewerkt welke acties worden ondernomen om dit MVB-beleid te implementeren.

Ook de aanbiedersmarkt ontwikkelt zich en er komen naar verwachting steeds meer en betere producten (van vermogensbeheerders) en tools (van dataproviders) waarmee het MVB-beleid verder kan worden vormgegeven. Instrumenten, die nu nog niet worden gehanteerd wegens hoge kosten of complexiteit (bijvoorbeeld impact beleggingen) kunnen op termijn echter wel haalbaar zijn. Maatschappelijke aspecten waarmee nu (nog) geen rekening wordt gehouden kunnen op termijn dan wel van betekenis worden.

Het beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen zal dan periodiek worden herzien.

¹ De medewerkers en arbeidsongeschikten hebben recht op een onvoorwaardelijke toeslag, die bij een andere pensioenuitvoerder (verzekeraar) is ondergebracht.

2. Wettelijk kader en toezicht

De Pensioenwet en de Code Pensioenfondsen stellen eisen aan wat een pensioenfonds moet doen met betrekking tot maatschappelijk verantwoord beleggen. Ook in Europese wet- en regelgeving zijn hierover eisen opgenomen. De Nederlandsche Bank (DNB) en Autoriteit Financiële Markten (AFM) geven vervolgens richting hieraan in het toezicht.

Pensioenwet

In de Pensioenwet wordt in artikel 135 lid 4 verwezen naar maatschappelijk verantwoord beleggen: 'Een pensioenfonds vermeldt in zijn bestuursverslag op welke wijze in het beleggingsbeleid rekening wordt gehouden met milieu en klimaat, mensenrechten en sociale verhoudingen.'

Code Pensioenfondsen

De Code Pensioenfondsen heeft 'goed pensioenfondsbestuur' als doel dat is verankerd in de Pensioenwet. De normen uit de Code vormen als zodanig een wettelijke verplichting voor pensioenfondsen. In de Code zijn drie normen opgenomen die relevant zijn voor verantwoord beleggen:

- Norm 6: 'Het bestuur houdt rekening met de verplichtingen die het fonds is aangegaan en draagt daarbij zorg voor optimaal rendement binnen een aanvaardbaar risico.' De fiduciaire plicht staat voorop en bepaalt dat een pensioenfonds te allen tijde de hoofdtak zo goed mogelijk moet uitvoeren: rekening moet houden met de pensioenverplichtingen en zorgen voor optimaal rendement bij aanvaardbaar risico. Dit impliceert dat de impact op verwacht rendement en risico, alsmede de (extra) kosten van duurzaam beleggen in ogenschouw moeten worden genomen.
- Norm 7: 'Het bestuur zorgt ervoor dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes over verantwoord beleggen.' Dit betekent dat de achterban van het pensioenfonds wordt betrokken bij de keuzes rondom maatschappelijk verantwoord beleggen. Allereerst zijn dat de deelnemers (medewerkers en pensioengerechtigden) die door middel van een deelnemersonderzoek worden geraadpleegd. Het verantwoordingsorgaan wordt vervolgens betrokken bij de beleidskeuzes en het afleggen van verantwoording over het gevoerde beleid.
- Norm 62: 'Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.' Dit is een 'pas toe of leg uit' bepaling. Het beleid ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen is uitgewerkt in een beleidsnotitie en beschikbaar voor de deelnemers via bijvoorbeeld de website.

IORP II - richtlijn

De Institutions for Occupational Retirement Provision Directive (IORP II-richtlijn) is de Europese richtlijn voor pensioenen die tot doel heeft het bevorderen van de verdere ontwikkeling van tweede pijler pensioenen in de Europese Unie. De Richtlijn stelt in de inleidende overwegingen: 'Milieu-, sociale en governancefactoren, als bedoeld in de zes VN-beginselen voor verantwoord beleggen zijn belangrijk voor het beleggingsbeleid en het risicomanagement van pensioenfondsen.' De richtlijn bevat geen dwingende inhoudelijke voorschriften over het MVB-beleid (niet rule-based), maar het heeft wel de ambitie MVB-beleid bij pensioenfondsen te versterken. Pensioenfondsen moeten bekend maken waar en hoe bij beleggingsbeslissingen met MVB-factoren rekening wordt gehouden en hoe zij deel uitmaken van hun risicomanagement. Het doel van publicatie is dat pensioenfondsen verantwoording afleggen over de bredere maatschappelijke gevolgen van hun handelen.

SFDR-richtlijn

Iedere financiële instelling, inclusief pensioenfondsen, moet volgens de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR regels) onder meer rapporteren of en hoe duurzaamheidsrisico's worden meegewogen in het beleggingsbeleid. De AFM controleert of 'duurzaamheidsbeloftes' transparant zijn en worden nageleefd. Ook inventariseert AFM hoe de duurzaamheidstransitie in de sector verloopt, onder andere door het onderzoeken hoe de financiële sector omgaat met de nieuwe regelgeving met betrekking tot duurzaamheid.

Toezichthouders

Sinds 2020 is duurzaamheid en in het bijzonder de beheersing van MVB-risico's een speerpunt in het toezicht van DNB. In de visie van DNB hebben financiële instellingen de verantwoordelijkheid om klimaat gerelateerde

risico's en kansen mee te nemen in hun investeringsbeslissingen. Ook moeten de financiële instellingen het voortouw nemen om snel actie te ondernemen tegen het verlies van biodiversiteit. DNB zal MVB-risico's verder integreren in het toezicht en onderzoeken hoe duurzaamheidsrisico's zijn ingebed in het risicobeheer. De toezichthouder ondersteunt dan ook het initiatief van Partnership for Carbon Accounting Financials (PCAF) die een uniforme meetmethodiek voor de CO2-uitstoot van leningen en investeringen heeft ontwikkeld. Mondiaal hebben 65 financiële instellingen zich aangesloten bij dit initiatief waaronder 18 grote Nederlandse banken en vermogensbeheerders. De bedoeling is dat alle financiële instellingen zich hierbij aansluiten.

Daarnaast vraagt AFM aandacht voor beschikbaarheid en kwaliteit van informatie over duurzaamheidsrisico's en -prestaties. Nieuwe (Europese) wetgeving is op komst die eisen stelt aan deze informatieverstrekking.

3. Governance

Het pensioenfonds belegt de premies die door de werknemers en de werkgever bijeen zijn gebracht. Het bestuur heeft de verantwoordelijkheid dit vermogen goed te beheren om uiteindelijk een goed pensioen uit te keren en houdt daarmee rekening met de risicobereidheid van de deelnemers. Bij de totstandkoming van het MVB-beleid hebben partijen en gremia verschillende rollen en verantwoordelijkheden voor de beleidsbepaling, uitvoering, monitoring en evaluatie.

Deelnemers

De opvattingen en voorkeuren van de deelnemers vormen een belangrijk uitgangspunt bij het formuleren en aanpassen van het MVB-beleid. Tenminste elke vijf jaar wordt een deelnemersonderzoek onder pensioengerechtigden en medewerkers gehouden.

In november 2019 heeft het pensioenfonds een deelnemersonderzoek gehouden onder medewerkers en gepensioneerden en gevraagd naar hun mening over maatschappelijk verantwoord beleggen. Een meerderheid van de deelnemers vindt het belangrijk dat wordt belegd met respect voor mens en milieu, en dat rekening wordt gehouden met de lange termijn risico's van klimaatverandering, mits dit niet tot een lager pensioenresultaat leidt.

Deze thema's van maatschappelijk verantwoord beleggen vinden de deelnemers belangrijk:

- Goede gezondheid en welzijn voor iedereen;
- Betaalbare, duurzame energie infrastructuur;
- Duurzame industrie, innovatie en veerkrachtige infrastructuur;
- Duurzame productie en consumptie;
- Economische groei en waardig werk voor iedereen.

Gepensioneerden vinden in nog sterkere mate dan de actieve werknemers, dat het maatschappelijk verantwoord beleggen niet ten koste mag gaan van het rendement van het pensioenfonds.

Werkgever

FrieslandCampina heeft een maatschappelijk verantwoord ondernemings-(MVO) beleid geformuleerd. Om de grote maatschappelijke uitdagingen het hoofd te bieden, wil FrieslandCampina als maatschappelijk betrokken onderneming effect sorteren door waarde te creëren voor de samenleving met als effect dat de leefbaarheid gewaarborgd blijft voor toekomstige generaties. Het bestuur vindt het belangrijk om in de beleggingskeuzes rekening te houden met het MVO-beleid van de (voormalige) sponsor.

De Verenigde Naties heeft 17 ambitieuze ontwikkelingsdoelen opgesteld die betrekking hebben op onderwerpen als verantwoorde productie en consumptie, klimaat, duurzame gemeenschappen, gezondheid en welzijn, en bestrijding van armoede en honger: Sustainable Development Goals (SDG's). Deze ontwikkelingsdoelen zijn een routekaart om te komen tot een rechtvaardigere en duurzamere toekomst. De werkgever richt zich met zijn activiteiten op de volgende vijf SDG's²:

SDG 2: Beëindig honger, bereik voedselzekerheid en verbeterde voeding en promoot duurzame landbouw.

SDG 8: Bevorder aanhoudende, inclusieve en duurzame economische groei, volledige en productieve tewerkstelling en waardig werk voor iedereen.

SDG 12: Verzeker duurzame consumptie- en productiepatronen.

SDG 13: Neem dringende actie om klimaatverandering en haar invloed te bestrijden.

SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen en wouden duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai die terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.

Bestuur

Het bestuur is verantwoordelijk voor het bepalen van het beleggingsbeleid en de uitvoering daarvan en de ambities van de deelnemers worden meegenomen in de formulering van het beleid voor maatschappelijk

² Bron: Jaarverslag 2020 van Koninklijke FrieslandCampina

verantwoord beleggen. In 2020/21 hebben het bestuur en de beleggingscommissie onder begeleiding van een externe adviseur gesproken over de recente ontwikkelingen op het gebied van maatschappelijk verantwoord beleggen en het vaststellen van de maatschappelijk verantwoorde beleggingsbeginselen. Het bestuur heeft de overtuiging dat duurzame beleggingen op lange termijn een betere rendement/risicoverhouding geven dan niet-duurzame beleggingen. Er is gekozen voor het voeren van (tenminste) een marktconform duurzaamheidsbeleid als vergelijkbare pensioenfondsen qua omvang.

Met in achtneming van de uitkomsten van het deelnemersonderzoek heeft het bestuur de volgende duurzaamheidsthema's vastgesteld:

- Klimaatverandering;
- Verantwoorde consumptie en productie;
- Goede gezondheid en welzijn;
- Economische groei en waardig werk voor iedereen;
- Gender equality.

Ondernemingen in de volgende sectoren wil het bestuur uitsluiten bij het beleggen:

- Controversiële wapens;
- Tabak;
- Kolenmijnbouw;
- Niet-duurzame productie van palmolie.

Naast uitsluitingen van sectoren hanteert het bestuur een best-in-class benadering op het gebied van maatschappelijke en corporate governance aspecten. Ondernemingen met een lage MVB-score van een externe MVB-index worden uitgesloten.

Verantwoordingsorgaan

De Code Pensioenfondsen bepaalt dat het bestuur ervoor moet zorgen dat er onder belanghebbenden draagvlak bestaat voor de keuzes ten aanzien van verantwoord beleggen. Het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigt alle belanghebbenden en het bestuur betreft het verantwoordingsorgaan dan ook bij de beleidskeuzes en de wijze waarop dat beleid wordt uitgevoerd. Het bestuur zal periodiek verantwoording afleggen aan het verantwoordingsorgaan over de uitkomsten van dit beleid.

Implementatie

Het pensioenbureau draagt zorg voor de implementatie van het beleid en rapporteert hierover aan het bestuur en de beleggingscommissie.

Monitoring

Monitoring wordt mede verzorgd door de fiduciaire manager, die er op toeziet dat het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen door de vermogensbeheerders worden nageleefd.

4. Beleggingsovertuigingen

Maatschappelijke verantwoordelijkheid

In de beleggingsovertuigingen is vastgelegd dat het pensioenfonds een maatschappelijke verantwoordelijkheid heeft. Ontwikkelingen op het vlak van mens, maatschappij en milieu hebben een impact hebben op de beleggingsportefeuille. Milieu, maatschappij en goed ondernemingsbestuur zijn een integraal onderdeel van het beleggingsbeleid. Door duurzaam lange termijn vermogensbeheer vertrouwt het bestuur erop dat een waardevast pensioen wordt gerealiseerd dat bijdraagt aan de maatschappelijke acceptatie van het pensioenfonds.

De volgende MVB-thema's zijn vastgesteld als aandachtspunten en gelden voor de lange termijn:

- Klimaatverandering;
- Verantwoorde consumptie en productie;
- Goede gezondheid en welzijn;
- Goed ondernemingsbestuur.

Actief/passief beheer

In het beleggingsbeleid wordt actief beheer uitsluitend toegepast als dit beheer een aantoonbare meerwaarde (na kosten) heeft bij een acceptabel risico ten opzichte van passief beheer. Een groot deel van de aandelenportefeuille wordt dan ook passief beheerd via discretionaire mandaten (met de keuze voor een eigen index) of door middel van participatie in beleggingsfondsen.

Vanwege de beperkte omvang van het belegde vermogen wordt voor specifieke beleggingsmandaten uit kostenoverwegingen gekozen voor invulling door middel van een beleggingsfonds. Vermogensbeheerders bieden in toenemende mate - naast de reguliere variant - een zogenaamde MVB-variant van een beleggingsfonds aan.

Beoordeling

Maatschappelijk verantwoord beleggen is geen doel op zich, maar een randvoorwaarde. Dit houdt in dat beleggingsmandaten worden beoordeeld binnen het raamwerk van risico, rendement, duurzaamheid en kosten. Voor de praktische invulling binnen bestaande beleggingsmandaten wordt gekeken naar beschikbare en toepasbare oplossingen, die goed en kosteneffectief zijn te implementeren. Het bestuur heeft ook aandacht voor de eventueel negatieve gevolgen die een (te) strikt MVB-beleid kan hebben op de omvang van het beleggingsuniversum en het kostenniveau.

Intrinsieke motivatie

Het bestuur gaat bij het vormgeven en implementeren haar MVB-beleid uit van de eigen intrinsieke motivatie en streeft niet naar een bepaalde positie in ranglijstjes ten opzichte van andere pensioenfondsen.

5. Integratie van maatschappelijk verantwoord beleggen

5.1 Instrumentarium

Pensioenfondsen Campina integreert maatschappelijk verantwoord beleggen op verschillende wijzen in het beleggingsbeleid:

- Betrokkenheid ('engagement');
- Positieve selectie ('screening');
- Uitsluitingen ('negative screening');
- Impact beleggen;
- Manager selectie & evaluatie.

De inzet van de instrumenten heeft tot doel om negatieve maatschappelijke effecten van beleggingen te voorkomen en waar mogelijk positieve maatschappelijke invloed bereiken. De instrumenten worden door het gehele beleggingsproces geïntegreerd toegepast en waar toepasbaar consistent over de verschillende beleggingscategorieën. Er zijn daarbij twee belangrijke randvoorwaarden, namelijk dat het (1) kosteneffectief en (2) relatief eenvoudig uitvoerbaar is.

5.2 Betrokkenheid ('engagement')

Als betrokken aandeelhouder wil Pensioenfondsen Campina op de volgende wijze actief invulling geven aan het actief aandeelhouderschap en daarbij de volgende MVB-aspecten betrekken.

Betrokkenheid

Een onderdeel van de invulling van actief aandeelhouderschap is het aangaan van de dialoog met ondernemingen om aan te zetten tot verbetering. Verbeteringen in duurzaam gedrag kunnen leiden tot een verbeterd risico-rendementsprofiel van de beleggingen. Het pensioenfonds is voornamelijk van mening dat een constructieve dialoog met de ondernemingen waarin wordt belegd effectiever is dan uitsluiting van het beleggingsuniversum.

Bij de dialoog zoekt het pensioenfonds - waar mogelijk - samenwerking met anderen om dit efficiënter en effectiever vorm te geven. In discretionaire beleggingen wordt namens het pensioenfonds de dialoog gevoerd door VigeoEiris, die optreedt namens een grote groep van beleggers en in gesprek gaat met het ondernemingsbestuur. Binnen beleggingsfondsen gebeurt dit door de vermogensbeheerders zelf.

Stemrecht

Het pensioenfonds oefent zijn stemrecht uit in beursgenoteerde ondernemingen waarin is belegd. Doelstelling van het stembeleid is het waarborgen van het aandeelhoudersbelang van het pensioenfonds en positieve verandering te stimuleren. Pensioenfondsen Campina geeft niet zelfstandig invulling aan het stembeleid, maar laat zich adviseren door een onafhankelijke specialist op het gebied van corporate governance *Institutional Shareholder Services (ISS)*. Het pensioenfonds stelt zelf haar eigen stembeleid en richtlijnen op dat is gebaseerd op advies van ISS. In theorie kan het pensioenfonds van dit advies afwijken, maar in de praktijk komt dit nauwelijks voor.

De uitvoering van het stembeleid is gedelegeerd aan ISS en het stemgedrag vindt plaats conform de algemene stemrichtlijnen van ISS; het bestuur overweegt de MVB-variant van het ISS-stembeleid over te nemen. Er wordt invulling gegeven door middel van uitoefening van het stemrecht op aandelen bij de grootste 200 beursgenoteerde ondernemingen waarin het pensioenfonds direct aandeelhoudersrechten heeft. Ten aanzien van beleggingsfondsen waarin wordt geparticipeerd, is het stembeleid gedelegeerd aan de vermogensbeheerders van die beleggingsfondsen.

Class actions

Het pensioenfonds voert een class action beleid, waarbij door middel van een collectieve juridische procedure door meerdere personen/instellingen compensatie wordt gezocht voor beleggingsverliezen ten gevolge van wanbeleid, die door dezelfde activiteit door een partij zijn benadeeld. Hierbij houdt het pensioenfonds verschillende aspecten in het oog, waaronder de belangen van de deelnemers, maatschappelijke belangen en risicobeheersing. Engagement in combinatie met class action kan een positieve bijdrage leveren aan governance van ondernemingen. Het pensioenfonds ziet class actions dan ook als een manier om bedrijven

achteraf aan te spreken op schadelijk of onbetamelijk gedrag. Het pensioenfonds laat zich op dit gebied adviseren door Deminor (voor Europese zaken) en Grant & Eisenhofer (voor Amerikaanse zaken).

5.3 Positieve selectie ('screening')

Door middel van positieve selectie wil het pensioenfonds beleggen in ondernemingen die kunnen worden aangezet tot verbeteringen. Dit wordt beoogd door beleggingen te selecteren die een hogere score op maatschappelijk verantwoord beleggen hebben in vergelijking met een (standaard) index. De nadruk ligt op de volgende thema's, die worden toegepast in aandelen, infrastructuur, vastgoed en bedrijfsobligaties.

Klimaatverandering

Broeikasgasintensiteit is een belangrijke indicator voor de milieuefficiëntie van het productieproces met betrekking tot de uitstoot van broeikasgassen. Pensioenfonds Campina wil bijdragen aan het verminderen van de uitstoot van broeikasgassen van de ondernemingen waarin wordt belegd. Na implementatie van een MSCI World Low Carbon Target Index zal de broeikasgasintensiteit van de passieve aandelenportefeuille met circa 50% dalen ten opzichte van de nulmeting in november 2021. Op totaal portefeuilleniveau neemt de broeikasgasintensiteit met circa 14% af.

Verantwoorde consumptie en productie

Overheden en ondernemingen dienen voorzichtigheid te betrachten bij de benadering van milieu-uitdagingen, initiatieven te ondernemen om een grotere verantwoordelijkheid voor het milieu te bevorderen en de ontwikkeling van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren. Concreet betekent dit dat Pensioenfonds Campina via de door VigeoEiris gevoerde dialoog ondernemingen wil aanzetten tot een duurzaam beheer en efficiënter gebruik van natuurlijke hulpbronnen en grondstoffen, afvalproductie via recycling en hergebruik beperken, en afval en verspilling voorkomen.

Economische groei en waardig werk voor iedereen

Het pensioenfonds wil overheden en ondernemingen stimuleren dat zij de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen steunen, en zich inspannen voor uitbanning van ieder vorm van verplichte en gedwongen arbeid, de effectieve afschaffing van kinderarbeid en de uitbanning van discriminatie in arbeid en beroep.

Goed ondernemingsbestuur (corporate governance)

Het pensioenfonds vindt het van belang dat ondernemingen rekening houden met de belangen van de verschillende belanghebbenden, inclusief de voor de onderneming relevante maatschappelijke aspecten van ondernemen. Daarbij streeft de vennootschap naar het creëren van aandeelhouderswaarde op de lange termijn. Bestuur en toezichthouders van ondernemingen dienen zich daarbij te richten op de belangen van alle groepen en individuen die zijn betrokken bij het bereiken van de doelstellingen van de vennootschap of er door worden beïnvloed: werknemers, aandeelhouders en andere kapitaalverschaffers, toeleveranciers, afnemers, de overheid en maatschappelijke groeperingen. Goed ondernemingsbestuur betekent dan ook integer en transparant handelen door het bestuur en het houden van goed toezicht hierop, waaronder inbegrepen het afleggen van verantwoording over het uitgeoefende toezicht.

5.4 Uitsluiting ('negative screening')

Het pensioenfonds sluit beleggingen uit in landen, sectoren en ondernemingen die zich bezighouden met bepaalde maatschappelijk omstreden activiteiten. Het uitsluitingsbeleid sluit minimaal aan op bestaande internationale juridische kaders van de Verenigde Naties en de Europese Unie, zoals de UN Principles for Responsible Investments (UN PRI), UN Global Compact en de EU Sanctiewetgeving. Er worden drie vormen van uitsluitingen gehanteerd:

Uitsluiting van landen

Bij de uitsluitingsgronden voor landen volgt het pensioenfonds de door Verenigde Naties en/of Europese Unie ingestelde sancties, zoals wapenembargo's en/of de aanwezigheid van gerichte maatregelen ('targeted measures') tegen de centrale overheid (waaronder de regeringsleiders, het staatshoofd of de huidige machthebbers). Uitsluiting betekent dat het pensioenfonds niet belegt in staatsobligaties die zijn uitgegeven door de betrokken landen. In bijlage 1 is opgenomen welke landen zijn uitgesloten.

Uitsluiting van sectoren

Bepaalde sectoren leveren producten of diensten die op basis van het normenkader ongewenst zijn. Het bestuur heeft de mogelijkheid om sectoren uit te sluiten indien uitsluiting past binnen de maatschappelijke opvattingen of beleggingsovertuigingen. Een dergelijke uitsluiting van zo'n sector heeft consequenties over alle ondernemingen die in die sector actief zijn, veelal bepaald op basis van een percentage van de omzet. In bijlage 2 is opgenomen welke sectoren zijn uitgesloten.

Uitsluiting van ondernemingen

Specifieke ondernemingen kunnen worden uitgesloten indien dit past binnen de maatschappelijke opvattingen of beleggingsovertuigingen. Het pensioenfonds laat zich op dit gebied adviseren door VigeoEiris, die wereldwijd de activiteiten van beursgenoteerde ondernemingen controleert op dit soort aspecten. Ieder kwartaal worden de directe aandelenbeleggingen gescreend op ondernemingen die zich schuldig maken aan schendingen, waaronder productie van controversiële wapens (waaronder vuurwapens, clustermunitie, anti-persoonsmijnen, chemische- en biologische- en nucleaire wapens), zware milieuvervuiling, betrokkenheid bij schendingen op het gebied van de mensenrechten (waaronder kinderarbeid, dwangarbeid, vrijheid van vakbeweging) en betrokkenheid bij corruptie. In bijlage 3 is opgenomen welke ondernemingen momenteel zijn uitgesloten.

5.5 Impact beleggen

Impactbeleggingen zijn beleggingen die in de eerste plaats een concreet meetbare maatschappelijke doelstelling nastreven, naast een financieel rendement. In tegenstelling tot uitsluitingen wordt met dit instrument actief gezocht naar het creëren van positieve invloed. Veelal zijn dit niet-beursgenoteerde beleggingen in duurzame projecten en ondernemingen die zich tot doel stellen om via hun activiteiten bij te dragen aan specifieke Sustainable Development Goals. Door te kiezen voor beleggingen die een belangrijk deel van de omzet halen uit activiteiten die hieraan bijdragen, wordt deze maatschappelijk doelstelling gestimuleerd.

Op dit moment heeft het pensioenfonds nog geen doelstelling op dit gebied geformuleerd. Het bestuur staat open voor impactbeleggingen als dit aan strikte kosten, risico- en rendementsdoelen voldoet.

5.6 Manager selectie & evaluatie

Het pensioenfonds belegt niet uitsluitend direct, maar ook via beleggingsfondsen. Dat betekent dat een eigen uitsluitingsbeleid niet toepasbaar is, maar dat duurzaamheidscriteria bij de selectie en periodieke evaluatie in acht worden genomen. Het manager selectie team van de fiduciair manager, dat is belast met de voorbereiding van een long- en shortlist van vermogensbeheerders, zet aan de beleggingscommissie uiteen op welke wijze het MVB-beleid van de betreffende vermogensbeheerders is vormgegeven, alsmede of en op welke wijze duurzaamheidscriteria worden geïntegreerd binnen het beleggingsproces van de vermogensbeheerder. De beleggingscommissie betreft deze MVB-criteria in de beleggingsvoorstellen die de commissie doet aan het bestuur.

Rekening houden met de kosten van een MVB-variant (uitgedrukt als Total Expense Ratio (TER)), het risicoprofiel in vergelijking met de standaard variant, en de omvang van het beleggingsfonds geeft het pensioenfonds de voorkeur aan het beleggen in een MVB-variant van een externe manager of beleggingsfonds.

5.7 Passieve indexbeleggingen

Het pensioenfonds belegt een deel van het vermogen passief waarbij in deze portefeuilles allereerst landen, sectoren en ondernemingen worden uitgesloten in lijn met het uitsluitingsbeleid (zie paragraaf 5.4), zoals controversiële wapens, kolenmijnbouw en tabak.

Daarnaast zal niet worden belegd in ondernemingen die tot de laagst scorende van hun sector behoren op het gebied van milieu, arbeids- en mensenrechten, en goed bestuur. Dit wordt gerealiseerd door in de passieve portefeuille alleen ondernemingen op te nemen die in hun beleid en strategie voldoende rekening houden met duurzaamheid en specifieke accenten ('tilts'). Ondernemingen met een (te) lage score vallen buiten het beleggingsuniversum. Ondernemingen die de MVB-prestaties voldoende verbeteren komen in aanmerking om te worden opgenomen in de beleggingsportefeuille en ondernemingen die onvoldoende scores vallen af.

Tenminste jaarlijks wordt de portefeuille herijkt, waarbij op basis van geactualiseerde data het beleggingsuniversum wordt herzien.

5.8 MVB-rating van vermogensbeheerders en beleggingsfondsen

De fiduciair manager kent aan de individuele vermogensbeheerders en beleggingsfondsen een rating toe die weergeeft in hoeverre een beheerder en/of fonds criteria voor maatschappelijk verantwoord beleggen in ogenschouw neemt. Bij een gelijke geschiktheid (rendement, liquiditeit, beperkte tracking error, kosten, etc.) tussen de reguliere en MVB-variant van een beleggingsfonds geeft het pensioenfonds de voorkeur aan een manager en/of beleggingsfonds met een hogere MVB-rating.

5.9 Green bonds

De liability matching portefeuille is samengesteld met obligaties van kwalitatief hoogwaardige debiteuren zoals overheden, supranationale instellingen en ondernemingen. Deze debiteuren emitteren naast conventionele obligaties veelal ook green bonds, die zijn uitgegeven om groene of sociale projecten te financieren. De vermogensbeheerder kan green bonds selecteren voor zover de eigenschappen (waaronder rendement, liquiditeit) tenminste gelijkwaardig zijn aan conventionele obligaties.

6. Monitoring en evaluatie

Het bestuur monitort de uitvoering van het MVB-beleid en dat van de aangestelde vermogensbeheerders jaarlijks.

Monitoring

Het beleid en de uitsluitingslijsten worden gedeeld met de fiduciaire manager en de vermogensbeheerders, voorzien van een instructie om af te zien van een belegging in landen, sectoren en ondernemingen die voorkomen op de lijsten. Namens het pensioenfonds signaleert de fiduciair manager doorlopend of de vermogensbeheerders zich houden aan de uitsluitingslijsten. Ingeval van overtreding, wordt de betreffende beleggingen verkocht.

Het pensioenfonds monitort de aangestelde vermogensbeheerders en de wijze waarop zij het MVB-beleid uitvoeren. Het externe manager selectie team van de fiduciaire manager speelt hierin een faciliterende rol en zij verzorgt de jaarlijkse analyses van het MVB-beleid van de aangestelde managers en de beleggingsstrategieën.

Dashboard

De resultaten ('key performance indicators') van de vier thema's van positieve selectie worden in een dashboard weergegeven, waarbij de geboekte resultaten inzichtelijk worden gemaakt ten opzichte van de nulmeting en de geformuleerde doelstellingen.

Evaluatie

Het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen wordt driejaarlijks geëvalueerd, maar vaker indien hiertoe aanleiding bestaat. Dit kan zijn vanwege nieuwe inzichten rondom MVB-risico's in verband met klimaatverandering, het gebruik van hulpbronnen en het milieu, sociale risico's en risico's in verband met waardevermindering van activa als gevolg van veranderende regelgeving. Ook kan dit volgen uit nieuwe deelnemersvoorkeuren ten aanzien van maatschappelijke kwesties en waar nodig worden aanpassingen voorgesteld.

Het bestuur evalueert haar MVB-beleid op de volgende criteria:

- Zijn de overtuigingen nog actueel?
- Wordt voldaan aan bestaande en te verwachten regelgeving?
- Wordt het beleid goed en efficiënt uitgevoerd?
- Draagt uitvoering van het beleid bij aan de beleidsdoelstellingen?

7. Communicatie en rapportage

Pensioenfonds Campina legt op diverse manieren verantwoording af over het maatschappelijke verantwoord beleggingsbeleid en is transparant in de keuzes die zijn gemaakt en hoe dit wordt uitgevoerd. Het pensioenfonds communiceert via verschillende kanalen over het MVB-beleid en de uitvoering aan verschillende belanghebbenden.

Nieuwsbrief

Het MVB-beleid en belangrijke wijzigingen hierin worden in de nieuwsbrief toegelicht. Ook de uitkomsten van het deelnemersonderzoek in relatie tot het MVB-beleid worden in de nieuwsbrief beschreven. De nieuwsbrief wordt verspreid onder de medewerkers en gepensioneerden en staat op de website.

Website

Op de website is een actueel overzicht opgenomen van de uitgesloten landen, sectoren en ondernemingen ('negative screening').

Ook wordt jaarlijks gerapporteerd over de bijdragen van de positieve selectie, zoals vermindering van de broeikasgassen uitstoot en andere zogenaamde MVB-scores van de portefeuilles. Via nieuw te ontwikkelen infographics worden deze rapportages toegankelijk gemaakt voor alle belanghebbenden.

Jaarverslag

In het jaarverslag wordt verantwoording afgeleid over de beleidskeuzes en de behaalde resultaten. Het jaarverslag richt zich op deelnemers, sponsor, toezichthouders en andere belangstellenden.

Het pensioenfonds geeft geen apart jaarverslag over maatschappelijk verantwoord beleggen uit.

Bijlage 1: Lijst van uitgesloten landen

Conform paragraaf 5.4 belegt het pensioenfonds niet in staatsobligaties, die zijn uitgegeven van de volgende landen³:

1. Centraal Afrikaanse Republiek
2. Iran
3. Libië
4. Myanmar
5. Noord-Korea
6. Rusland
7. Soedan
8. Somalië
9. Syrië
10. Venezuela
11. Wit-Rusland
12. Zimbabwe
13. Zuid-Soedan

³ Peildatum: 22 juni 2022

Bijlage 2: Lijst van uitgesloten sectoren

Conform paragraaf 5.4 belegt het pensioenfonds niet in de volgende sectoren:

Controversiële wapens

Het pensioenfonds belegt niet in controversiële wapens, zoals vuurwapens, antipersoonsmijnen, clustermunitie, biologische en chemische wapens. Ook worden ondernemingen uitgesloten die in strijd met het Non-proliferatieverdrag nucleaire wapens produceren of verhandelen.

Tabak

Beleggingen in productie, handel en distributie van tabak worden uitgesloten voor zover de drempelwaarde van 10% van de omzet wordt overschreden. Zo worden de schadelijke effecten van roken op de gezondheid beperkt, de gevolgen van tabaksproductie op het milieu en kinderarbeid in de tabaksindustrie tegengegaan.

Mijnbouw

De hoge CO₂-uitstoot van steenkool en de maatschappelijke noodzaak om energievoorziening duurzamer te maken, betekenen dat mijnbouwbedrijven die zich voornamelijk richten op (thermische) kolenwinning (drempelwaarde 1%) en steenkoolopwekking (drempelwaarde 25%), winning van teeroliezanden (drempelwaarde 5%) en winning van olie en gas in het Arctisch gebied (drempelwaarde 0%) geen toekomstbestendige bedrijfsvoering meer hebben.

Niet-duurzame palmolieproductie

Beleggingen in palmolieplantages zijn uitgesloten voor zover de drempelwaarde van 5% van de omzet wordt overschreden. Zo worden de schadelijke milieueffecten van het ontbossen van tropisch regenwoud (waarbij veel broeikasgassen vrijkomt) en landroof tegengegaan.

Bijlage 3: Lijst van uitgesloten ondernemingen

Conform paragraaf 5.4 belegt het pensioenfonds niet in aandelen en obligaties die zijn uitgegeven van de volgende ondernemingen⁴:

Onderneming	Land	Reden voor uitsluiting
1. Airbus Group SE	Frankrijk	Nucleaire wapens
2. Babcock International Group Plc.	Verenigd Koninkrijk	Nucleaire wapens
3. BAE Systems Plc.	Verenigd Koninkrijk	Clustermunitie en nucleaire wapens
4. The Boeing Company	Verenigde Staten	Clustermunitie
5. Cummins Inc.	Verenigde Staten	Clustermunitie
6. Dassault Aviation	Frankrijk	Nucleaire wapens
7. Eaton Corporation	Ierland	Clustermunitie
8. Elbit Systems Ltd	Israël	Clustermunitie
9. General Dynamics Corporation	Verenigde Staten	Nucleaire wapens
10. Goodrich Corporation	Verenigde Staten	Clustermunitie en landmijnen
11. Hanwha Corporation	Zuid-Korea	Clustermunitie
12. Harris Corporation	Verenigde Staten	Clustermunitie
13. Honeywell International Inc.	Verenigde Staten	Clustermunitie
14. Jacobs Engineering Group Inc.	Verenigde Staten	Nucleaire wapens
15. L-3 Technologies, Inc.	Verenigde Staten	Clustermunitie
16. Leonardo S.p.A.	Italië	Nucleaire wapens
17. Lockheed Martin Corporation	Verenigde Staten	Clustermunitie en nucleaire wapens
18. Northrop Grumman	Verenigde Staten	Nucleaire wapens
19. Raytheon Company	Verenigde Staten	Clustermunitie
20. Safran	Frankrijk	Clustermunitie en landmijnen
21. Serco Group Plc.	Verenigd Koninkrijk	Nucleaire wapens
22. Textron Inc.	Verenigde Staten	Clustermunitie, nucleaire wapens en landmijnen
23. Thales	Frankrijk	Clustermunitie en nucleaire wapens
24. Wal-Mart Stores Inc.	Verenigde Staten	Mensenrechten
25. URS Corporation	Verenigde Staten	Nucleaire wapens

⁴ Peildatum: 30 september 2021